

Barnehagemyndighet og samarbeidspartneres rolle i
forbindelse med kap. VIII

*Hva kjennetegner gode og trygge
barnehagemiljøer?*

Hva gjør barnehager som får det til?

Ingrid Lund, Professor i spesialpedagogikk,
Universitetet i Agder

Kongens tale 2024

- Vi trenger noen skuffer inni oss til å sortere i følelser og plassere ansvar der det hører hjemme. Vi trenger også skuffer for det som gir oss styrke, mening og glede. Kanskje trenger vi en hel kommode.
- Jeg er ingen psykolog. Men såpass har jeg erfart: Det er viktig å finne måter å takle det som er vanskelig på for å leve best mulig med oss selv, og med hverandre.
- Dette klarer ingen av oss helt alene. Vi trenger hverandre. Vi trenger motivasjon og hjelp til å komme oss videre. Vi trenger å tro på at det blir bedre. Det kan være hardt arbeid. Men det er livsviktig arbeid. Det er til og med samfunnsbyggende arbeid.
- For alle disse enkeltmenneskene som står i sine prøvelser er hender i denne lenken vi danner sammen. Der vi virker sammen i stort og smått. Der vi møter utfordringer i felleskap. Der vi sammen prøver å ta gode avgjørelser.

*«When a flower doesn't bloom,
you fix the environment in which it
grows, not the flower»*

Alexander Den Heijer

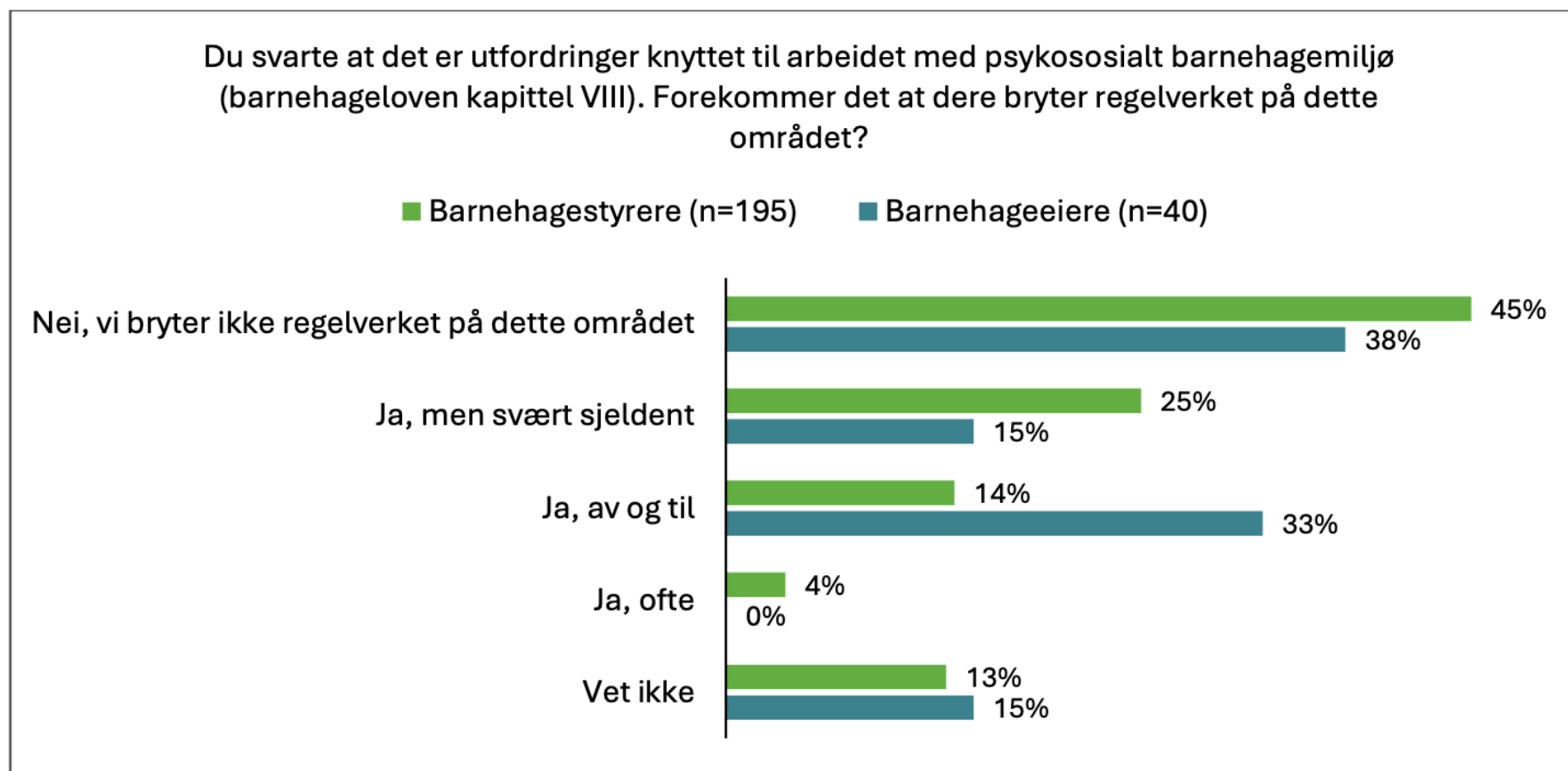
- Pkt 6.3: Det er diskrepans mellom barnehageeiere- og styrere og barnehagemyndighet i hvilken grad de opplever regelverksetterlevelsen som utfordrende i arbeidet med trygt og godt barnehagemiljø.
- **6.3.2: Når det gjelder regeletterlevelse, viser Deloitte (2024) til at etterlevelsen og praktiseringen av regelverket er kjennetegnet av store variasjoner, blant annet som en konsekvens av manglende og ulik forståelse av sentrale lovkrav og svakheter knyttet til implementeringen av regelverket.**

Evalueringsav etterlevelse av barnehageloven og tilsyn på barnehageområdet

Utarbeidet for Utdanningsdirektoratet

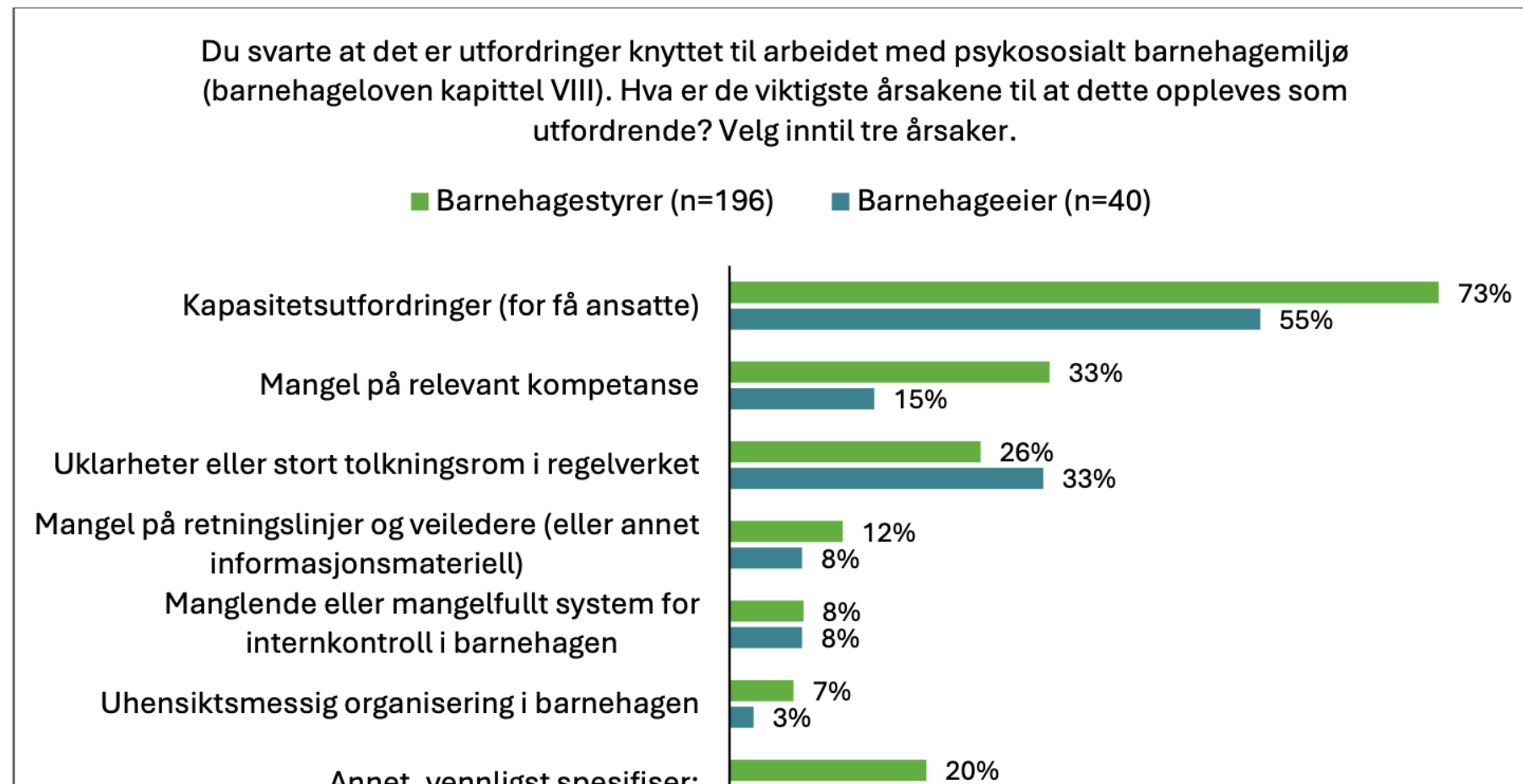
Deloitte AS og Proba Samfunnsanalyse. (2026). *Evalueringsav etterlevelse av barnehageloven og tilsyn på barnehageområdet*. Utdanningsdirektoratet. https://www.udir.no/contentassets/cacbe7c1ed5d4f92bc26ae33b964b88b/deloitte_2026_evalueringsav-etterlevelse-av-barnehageloven.pdf

Utfordringer mht kap 8 og brudd på lovverket

ÅRSAKER

Figur 40: Årsaker til utfordringer med å etterleve krav i barnehageloven kapittel VIII. Barnehageeier og barnehagestyrer. Prosent.

Deloitte AS og Proba Samfunnsanalyse. (2026,s.141). *Evaluering av etterlevelse av barnehageloven og tilsyn på barnehageområdet*. Utdanningsdirektoratet. https://www.udir.no/contentassets/cache7c1ed5d4f92bc26ae33b964b88b/deloitte_2026_evaluering-av-etterlevelse-av-barnehageloven.pdf

«Et vellykket inkluderingsarbeid krever god forankring blant kommune- og enhetsledere, fordi det bør ses i sammenheng med kompetanseutvikling og god utnyttelse av personalmessig kapasitet»

(ett av hovedfunnene fra NTNU's rapport. Hentet 22.04-2026 fra:

https://ideas2evidence.com/sites/default/files/Rapport_Inkluderende%20praksis_10.1.23.pdf)

• Inkluderende barnehager kjennetegnes av :

En praksis der alle barn, uavhengig av forutsetninger, har reell tilgang til fellesskapet (ref. spesialpedagogisk praksis) og opplever tilhørighet. Basert på forskningsbasert kunnskap kan kjennetegnene oppsummeres slik:

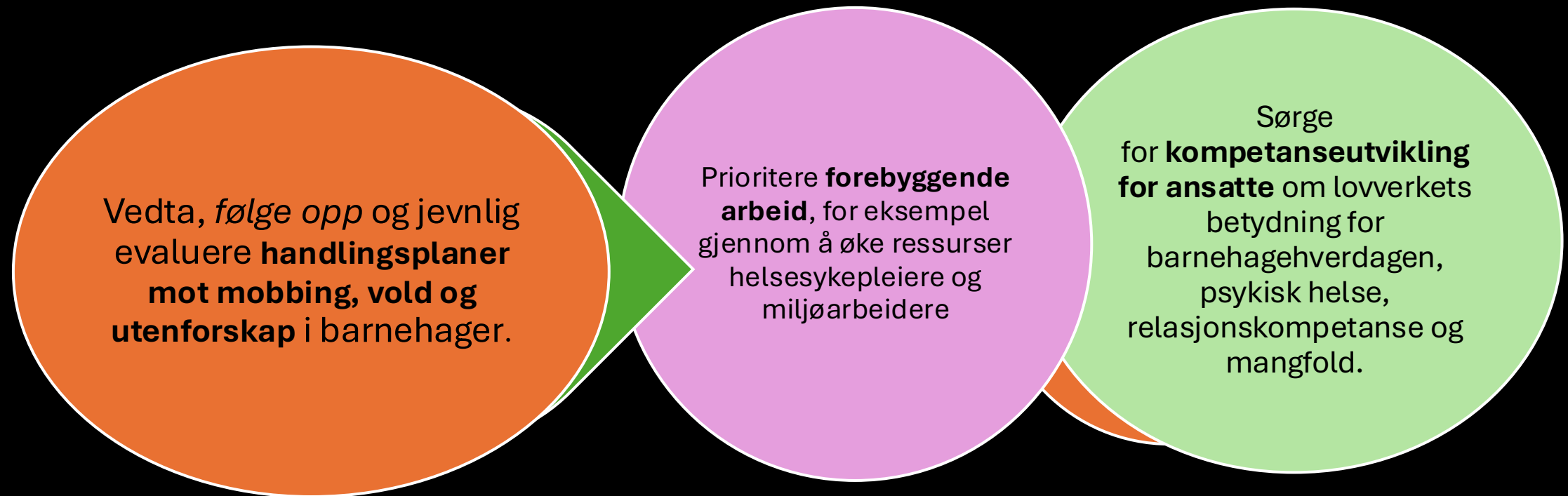
- **Relasjonell forståelse:** Inkludering ses ikke som noe ved det enkelte barn, men som et resultat av samspillet mellom barnet og omgivelsene. Barnehagen tilpasser miljøet slik at det støtter alle barns deltakelse. Barnesyn
- **Fokus på deltakelse og samhandling:** Det legges til rette for at alle barn kan interagere med andre og ta aktivt del i lek og aktiviteter, fremfor at de blir isolert eller kun får støtte skjermet fra gruppen. Forståelse av voksenrollen og tydelige forventninger er helt sentralt.

- **Systematisk arbeid** med leke- og læringsmiljøet gjennom strukturer, rutiner og pågående evaluering av tiltak som iverksettes.
- **Kompetent personale som opplever psykologisk trygghet i arbeidsmiljøet:** Ansatte reflekterer kontinuerlig over egen praksis, håndterer dilemmaer knyttet til inkludering og har kunnskap om hvordan mangfold skal møtes i samarbeid med barn, foreldre og kollegaer.
- **Toveisprosess:** Inkludering krever en aktiv innsats både fra personalet og i samarbeidet med barn, foresatte, kollegaer og samarbeidspartnere for å sikre at alle barn blir sett og inkludert i det sosiale fellesskapet.

Tidlig innsats: Dette kan barnehage-eiere gjøre med bakgrunn i lovverk og forskningsbasert kunnskap

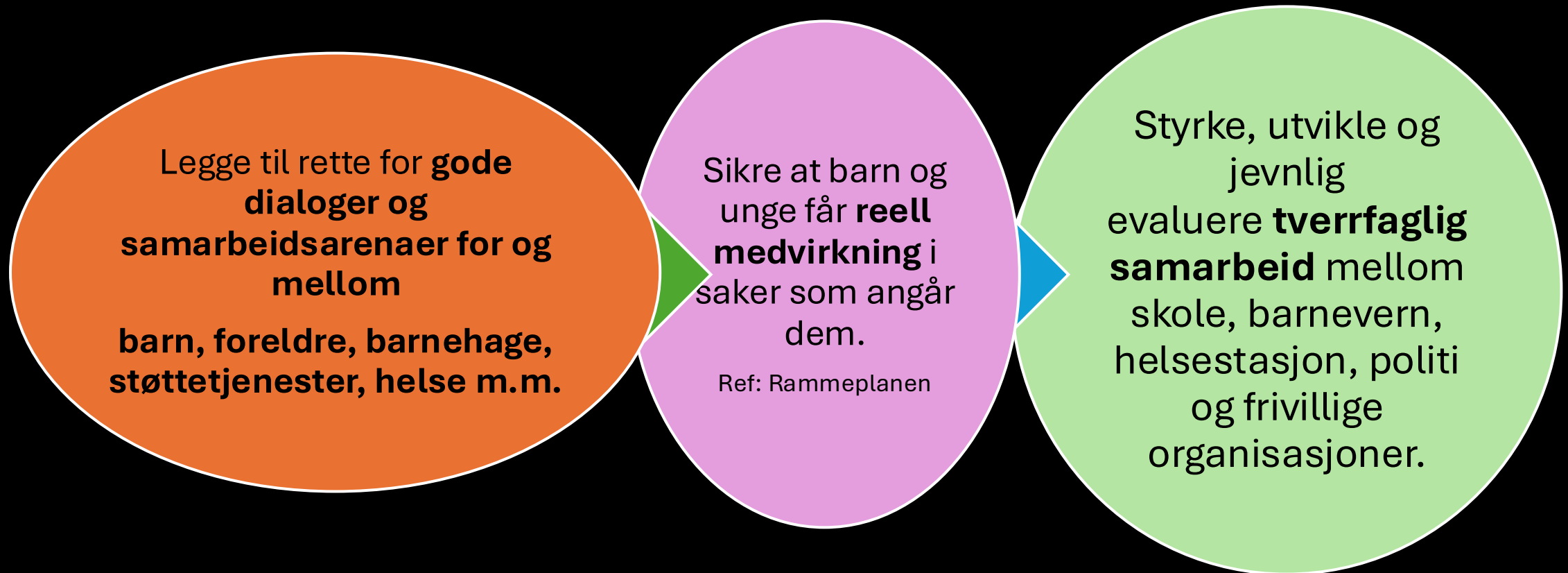

Forankret i styringsdokumenter

Meld. St. 6 (2019–2020) – Tett på: Regjeringen vektlegger at tidlig innsats skal hindre utenforskap og bidra til læring og mestring.

Rammeplan for barnehagen: Barnehagen skal bidra til utjevning av sosiale forskjeller og forebygge vansker.

Styrke samarbeid og medvirkning: Dette kan barnehageeiere gjøre med bakgrunn i lovverk og forskningsbasert kunnskap

Referanser i tillegg til de som står på lysbilder

- Binder, P.-E. (2018). Hvem er jeg? - om å finne og skape identitet. Bergen: Fagbokforlaget.
- Collishaw, S. (2015). Annual research review: secular trends in child and adolescent mental health. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 56(3): 370-393.
- Kommunal- og distriktsdepartementet. (2023). Handlingsplan for auka inkludering i eit digi- talt samfunn (2023) <https://www.regjeringen.no/contentassets/32548e91c3024d338370372985fb371c/nn-no/pdfs/h-2544-n.pdf>
- Lund, I., & Helgeland, A. (2024): Mobbing i barnehage og skole, nye perspektiver. Cappelen Damm Akademisk, Oslo
- Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- NOU 2018: 16. (2018). *Inkluderende fellesskap for barn og unge*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-16/id2614131/>
- Ree, S. E., Furskog-Risa, E. C., & Dybvig-Joner, M. (2022): Tidlig innsats, tidlig i livet. KS. Hentet 17.04-2026 fra: <https://www.ks.no/contentassets/75280f2b713645eca38e665be9dcdcf7/Fou-Tidlig-innsats-tidlig-i-livet.pdf>
- Rammeplanen (2017): Hentet 28.04-2025 fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/a>
- Solli, K.-A. (2017). Inkludering i barnehagen i lys av forskning. I A.-L. Arnesen (Red.), *Inkludering, perspektiver i barnehagefaglige praksiser* (s. 36-68). Universitetsforlaget.
- UNESCO. (1994). *Salamanca-erklæringen og handlingsplan for undervisning*. UNESCO. S. a. C. O. United Nations Educational. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000098427>
- Utdanningsdirektoratet. (2022). *Fakta om barnehager 2022*. Hentet 2025-01-29 fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-barnehage/analyser/fakta-om-barnehager-2022/spesialpedagogisk-hjelp/>
- Åmot, I. & Ytterhus, B. (2019). Spesialpedagogisk arbeid i barnehagen. I E. Befring, B. K.-A. Næss & R. Tangen (Red.), *Spesialpedagogikk* (s. 589-614). Cappelen Damm AS.

Sentrale spørsmål som må stilles

- Har kommunen en tydelig visjon og mål for inkludering som er forankret politisk og administrativt med tydelig kommunisert tiltak, ansvar og frister ?
- Er rutiner for klager, varsling og oppfølging av diskriminering tydelige?
- Tilbys systematisk kompetanseutvikling i inkluderende praksis?
- Finnes lokale veiledere eller rådgivningsteam for ansatte?
- Har barnehageeier fungerende rutiner for tidlig kartlegging, oppfølging og tverrfaglig samarbeid?

- Gjennomføres jevnlig trivsel- og mobbeundersøkelser for alle enheter, og hvordan kommuniseres, evalueres og følges disse opp?
- Universell utforming: Er fysiske lokaler og læringsmiljø universelt utformet eller har planer for utbedring? Tilbys nødvendige læremidler og digitale hjelpemidler ved behov?
- Medvirkning: Er det arenaer for reell medvirkning for barn og foreldre? Er det rutiner for reell medvirkning fra foreldre, barn og minoritetsspråklige familier?
- Er ansvar og kontaktpersoner for inkludering tydelig definert i organisasjonen